

REDACTIA

Arad, Deak Ferenca-uteza nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an . . . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . . . 10 "
pe 1/4 an . . . . . 5 "
pe o luna . . . . . 2 "
N-rii de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenca-uteza nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un sir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Serisori nefrautate nu se primesc

Anul VII.

Număr de Duminecă

Nr. 10

Dimitrie Sturdza.

Cu ocaziunea celei de a șeptizecea aniversare a nașterii sale d-l Dimitrie Sturdza, a fost mai zilele trecute, precum se știe, sărbătorit în modul cel mai demn. Se cuvine ca și noi Românii din regatul ungar, cari din diverse împrejurări n'am putut lua parte la aceste sărbări, să ne dam pe deplin samă — fie și post festum — despre importanța lor națională. Căci bărbații importanți ai României nu sunt numai ai ei, ci ai României, întocmai precum ai noștri sunt și ai României.

În autograful său adresat în ziua de onoară jubilarului, Regele Carol înșiră între titlurile neperitoare ale d-lui Dimitrie Sturdza la adâncă recunoștință a monarhului în primul rând: »partea însemnată ce a luat la redemptarea națională», și »iubirea de neam» care l-a călăuzit și însuflețit în toate împrejurările. În eminentul său discurs la banchetul jubilar d-l Mihail Ferechide, președintele Camerei deputaților, »care reprezintă toate clasele țerei românești, și mari și mici, și bogați și săraci, și muncitori și țărani, și betranți și tineri» constată că Dimitrie Sturdza a închinat țerei și numai țerei toate forțele, toată inteligența, și îi a consacrat o muncă înversunată fără încetare, fără odihnă, în timp de aproape o jumătate de secol. Dela Divanul ad-hoc, unde a început se lucreze, el a participat la toate actele vieții noastre naționale, purtând totdeauna lupta cea bună în opera de regenerare și de reconstituire a României. Rând pe rând titular al mai tuturor ministerelor, a lăsat în toate după urma lui brasde adânci din care a răsărit roade bogate.

Ambele aceste voci autorisate — a regelui și a poporului — atribue activității bărbatului de stat o importanță, care trece peste hotarele regatului și trebuie recunoscută și resimțită în toate țările locuite de Români. E cu neputință ca Românii afară de regat să nu se bucure, să nu se însuflețească atunci când frații lor se bucură și se însuflețesc. Afecțiunile noastre, celor cari nu facem parte din regat, la asemenea ocaziuni, iau fără îndoială o formă mai rezervată dar nu sunt mai puțin adânci și mai puțin călduroase.

Pentru a schița o viață atât de agitată și atât de bogată în fapte și în rezultate ca a d-lui Dimitrie Sturdza, cadrele unui articol de ziar sunt negreșit prea strimte. Înșirarea faptelor istorice și a rezultatelor pozitive, însă legate de viața și activitatea bărbatului de stat și scriitorului român, vor pune pe fie-care în pozițiune a judeca și recunoaște valoarea lor și importanța națională a sărbării.

Deja la vârsta de 17 ani, în anul 1850 Dimitrie Sturdza, fiul Marelui boer moldovean Alesandru Sturdza, se adresează dela universitatea din München cu un apel călduros către scriitorii români pentru promovarea culturii naționale. În timpurile agitate

a le tendențelor de unire, Dimitrie Sturdza se reîntoarce în patrie și se aruncă cu un zel înflăcărat în mișcarea națională.

Adunarea națională dela Iași, Divanul ad-hoc (1857) încredințează tinerului și agerului patriot funcțiunea importantă de secretar, care avea să concipieze procesele verbale și să motiveze și precizeze hotărârile cu privire la autonomia și la unirea principatelor, la principele străin și la guvernul constituțional.

Un an mai târziu îl găsim secretar al Caimacamiei Moldovei, și după unire, 1859, secretar al Domnitorului Alexandru Ioan I (Cuza). În curând a părăsit acest post pentru a intra în ministeriul principatelor unite. După abdicarea lui Cuza d-l Dimitrie Sturdza face parte din ministerul Locotenentei domnești și la 1866 întimpină ca ministru pe Principele Carol de Hohenzollern, noul Domnitor al României. În același an negociază la Constantinopole recunoașterea României și a Principelui. La 1870 este când la Berlin când la Viena, când la Pesta pentru arangiarea unor afaceri ale statului, și ca ministru de finanțe face un memoriu amenunțit asupra situațiunii financiare încurcate a țerei.

Retras din guvern d-l Dimitrie Sturdza ia parte la fondarea Creditului funciar rural al marilor proprietari și primește conducerea acestui însemnat institut — pentru întreaga viață. (Creditul funciar are un pătrar de miliard scrisuri funciare în circulațiune). La 1871 este ales membru al Academiei române, al cărei suflet și secretar general a rămas până astăzi. La 1878, în urma tratatului dela San Stefano, îl găsim în misiune diplomatică pe lângă Curțile europene, și mai în urmă ca ministru de finanțe, care negociază și semnează convențiunea pentru rescumpărarea căilor ferate. Negociările acestei afaceri importante, delicate și dificile pentru statul român sunt conduse cu multă pricepere și reușesc pe deplin. D-l Dimitrie Sturdza a petrecut în acest scop mai mult timp la Berlin.

Proclamarea regatului (1881) se face de un guvern, din care d-l Dimitrie Sturdza face parte. La 1882 primește pentru prima dată ministerul afacerilor străine, pe care îl păstrează trei ani consecutivi. Pe acest timp se întrunește la Londra Conferența Puterilor mari în scopul de a institui o comisiune mixtă pentru partea Dunării dintre Porțile de fer și Brăila. D-l Dimitrie Sturdza ie dela început o pozițiune foarte energică și hotărâtă contra tendențelor de a pune Dunărea românească sub stăpânire străină și face cu neputință realizarea hotărârilor Conferenței, refuzând ratificarea tratatului pentru instituirea comisiunii mixte dunărene. În mijlocul încercărilor și turburărilor balcanice de pe acele vremuri d-l Dimitrie Sturdza alătura cu Ioan Brătianu propagă politica de alipire a României la Tripla-alianță ca o garanție esențială pentru dezvoltarea pacinică a țării. Principile Bismarck,

cu care a avut mai multe întrevederi atât la Berlin cât și la Friedrichsruh, îl distinge cu deosebita sa încredere. La anul 1885 d-l Dimitrie Sturdza trece dela ministerul afacerilor străine la cel de culte, unde pregătește o reformă temeinică a instrucțiunii publice, care s'a realizat mai în urmă, și obține recunoașterea autocefalității bisericii ortodoxe române.

După moartea lui Ioan Brătianu d-l Dimitrie Sturdza este proclamat la 1892 șef al partidului național-liberal. În calitatea aceasta a ținut, un an mai târziu, la Senat memorabilul discurs-program despre cestiunea națională, în care se ocupă în deosebi de situațiunea politică a Românilor din Ungaria în raport cu România. La 1895 Regele Carol îl însărcinează cu formarea guvernului și la 1901 este chemat să conducă țara între cele mai grele împrejurări. În autograful său mai sus citat Regele Carol se exprimă asupra acestui ultim period cu următoarele cuvinte: »În timpul din urmă, mai cu deosebire când Țara încercată avea mai multă nevoie de sfatul și spriginul fruntașilor săi, ai dat o strălucită pildă ce neclintită încredere, de bărbătească voință și de o putere de muncă neasămănată. O isbândă deplină a încununat silințele sale. Ear România recunoscătoare nu va uita nici-odată pe vrednicul patriot, care a știut învinge toate greutățile, spre a înlătura primejdia ce o amenința».

Prin aceste fapte istorice de o importanță netăgăduită pentru neamul românesc încă nu este caracterisată pe deplin viața și activitatea marelui patriot român. În mijlocul agitațiunilor, a încordărilor și a răspunderilor mari politice d-l Dimitrie Sturdza a aflat încă timp suficient pentru o muncă literară din cele mai rodnice și mai valoroase. Din scrierile sale politice cităm: Finanțele României dela 1871 până la 1875; România și tratatul dela San Stefano (în limba germană la Viena); Raporturile adresate domnului Ministru de Finanțe asupra executării convențiunii de cesiune a căilor ferate a acționarilor (Berlin); Succesiunea pe tronul României (în franțozeste); Trecutul-Prezentul Europa, Rusia și România; Cestiunea Porților de-fer (în franțozeste la Berlin). Publicațiunile sale istorice și numismatice ocupă un loc de frunte în literatură română. Cităm în primul rând Documentele Hurmuzaki cari au învinuit în mod hotărâtor asupra istoriografiei române; cităm Acte și Documente relative la istoria renașterii României (9 volume); Treizeci de ani de Domnie ai Regelui Carol I (2 volume); Carol I Regele României (în franțozeste, încă neterminată); numeroase scrieri și publicațiuni asupra numismaticei române; Suprafața și populațiunea României.

Pe lângă aceste opere s'ar putea înșira un număr considerabil de memorii, dari de seamă, schițe biografice, note științifice, rapoarte, răspunsuri la discursuri de recepțiune academice, cuvântări etc. apărute parte în broșuri, parte în Anale parte în reviste. Nu-

măroase și valoroase sunt și publicațiunile în limbi străine despre Romani și România făcute de autori ne-Români în colaborare cu d-l Dimitrie Sturdza.

»Ca om» — zice d-l M. Ferechide în toastul său — d-l Sturdza, rob al legilor morale, căroră a subordonat toate actele vieții sale prin demnitatea și înălțimea caracterului, impune respect și adversarilor. Insușirile bogate ce le datorește agerimei minții și muncii sale neobosite îi asigură și vaza omului cu cunoștințe întinse. . . .

Ca om — adaugem noi — d-l Dimitrie Sturdza este o pildă vie de o credință tare în Dumnezeu, de un patriotism înflăcărat, de o conștiință de datorie neasămănată și de o diligență de fer.

Vicarul Vasilie Mangra la visitarea școlilor. În 27 Februarie (12 Martie) până inclusive 4/17 Martie a. c. Pr. C. Sa vicarul episcopesc Vasilie Mangra din Oradea-mare spre a se încredința despre starea școlilor și mersul învățământului a vizitat școlile gr. or. române în comunele următoare: K-Tarian, Giriș, Tobolin, Cheresig, Roit, Leș, Chișirid, Păuș, Gepiu, Miersig, Husaseu, Cociuba, F. Giriș, F. Tău, Calacca, Olcea, Ucuriș, Coroiu, Siad, Mărăuș, Ciuntahaș, Craiova, Chișlaca, Mocirla, Făgădău, Beliu, Cărăscu.

Reformați contra noastră. Domni dela conducerea institutelor de învățământ reformate, se întrec în goana contra limbii românești. Gimnasiul din Ciaba a fost cel dintâiu care a pretins calchetului nostru să catechizeze în limba maghiară. Acum — după-cum aflăm din »Libertatea» — aceeași pretenție nesăbuită își face vânt la gimnasiul reformat din Orăștie.

Afară de absurditatea ce comit acești domni, când vor să forțeze introducerea în instrucțiunea religioasă morală a unei biserici naționale o limbă care nimic nu are comun cu aceea bisericească, cu instituțiunile și cultul ei, — acești fervenți apostoli ai maghiarizării atentează contra legii, care recunoaște de limbă oficioasă a bisericii ortodoxe române numai limba română.

E timpul, că domnul ministru al cultelor, la care e vorba că s'a remonstreat în cauza dela Ciaba, să vină și să dea peste degete îndrăzneșilor tulburători ai stării legale.

Ear Românii să învețe din aceste casuri, deocamdată, la cari școale să nu-și ducă copiii!

Listele electorale pentru alegerile dietale. Ministrul de interne a dat strict ordin tuturor comisiilor centrale comitatense ca cel mult până în 15 Aprilie st. n. acestea să iee dispozițiunile necesare pentru rectificarea listelor electorale din 1903, respective pentru compunerea listelor electorale valabile pe anul 1904. Atragem deci atențiunea alegătorilor români îndeosebi a fruntașilor să se îngrijească de in-

introducerea in liste a alegătorilor, ca nimeni să nu fie în chipul acesta lipsit de dreptul său constituțional.

Hamsea eară Hamsea...

Am crezut că prin alegerea P. C. Sale Ioan I. Papp de episcop răsboiul din biserică va înceta, căci toată lumea credea că răsboiul e purtat de partida grupată pe lângă Hamsea, contra partidului grupate pe lângă Mangra, fiind între aceste două grupe de oameni deosebit principiale politice și sociale.

Dar amar s'a înșelat lumea, căci iată-l pe Hamsea purtând aceeași înversunată luptă în zările străine și în contra nou alesului episcop, Ioan I. Papp. „Egyetértés” anume tipă foc și pucioasă contra episcopului Ioan I. Papp, pîrindu-l la stăpînire, cu cîte toate mârșave bazaconi, că ar fi cumparat pe unul și pe altul și ar fi păpușe în mâna victoriștilor și cîte toate se pot plămui în glava inferbântată a celor dripiți de mulțimea faradelegilor lor.

La alegerile sinodale ce se vor face Duminecă încă și-a ridicat capul hidra francmasonescă a diecesei aradane.

În primul cerc al Aradului, contra foștilor deputați sinodali Aurel Petrovici și Dr. Sever Ispravnic pășește francmasonul al doilea Sever Boesșan cel lapadat de biserică și neamul său și mai scoasera de sub cenușe pe judele pensionat din Peșca Stefan Novac, pe care lumea românească numai din cerșirea voturilor congregaționale pentru fiul său pretoraș Cornel îl mai știe. Adicate pardon, a mai și găzduit pe amicilor Maglaș.

Candidările acestea sunt chiar ale starețului din H-Bodrog, Aug. Hamsea, unde merseră candidații după binecuvîntare.

În cercul Radnei și-au pus carul în petri să scoată din Sinod pe Dr. Ioan Suciu, care atâtea supărări făcu francmasonilor. Aici vor să incurce treaba prin intrigi, ce n'aude a face nimic cu alegerile sinodale. Contează la patima și slăbiciunea oamenilor duși în rătăcire.

În cercul Șiriet de, contra lui Russu Șirianu și Boțoc vechii și probații membri sinodali, mai agită și pe cine n'ar trebui să agite, pe profesorul Teodor Ceotea și precum auzim s'a ivit și un nou candidat, Dr. I. Nemet, despre care suntem siguri că dacă l-am întreba s'ar lapăda, că cu știrea d-sale să fac agitările sub steagul „Controlei”, care se împarte în cerc în numeroase exemplare, ca dintr'insele să afte poporul, că ce om mare e Maglaș și ce de nimica oameni sunt Russu, Boțoc și să înțelege întreg partidul care aleasă pe Ioan I. Papp de episcop. Înțelegem că un Teodor Ceotea nu este genat de aceea ca să fie ales la Sinod sub steagul lui Maglaș, dar dela alții așteptăm să protesteze contra acelei infame agitări pentru ei, dacă nu vor să ajungă într-o categorie cu Maglaș.

În cercul Giulei, eroul este notarul George Varga din Socodor, ruda lui Rosvány Pista ginerele francmasonului Beles János. Acesta n'are mai mare apetit decât să înghită din năntea Sinodului pe Dr. Nicolae Oncu, ca veză Doamne, în locul lui Oncu să vină grecotoi la Rozvány Pista ori francmasonii la Beles János, Boksán Sever și te miri mai ce trășii împinși. În cercul Chișineului M. Veleș și G. Ardelean, în al Butenilor Nicolae Mladin și Dr. George Popa,

iar al Halmagiului Dr. Petru Truța și Gerasim Serb nu sunt supărați de francmasonii din Arad.

Vorba e, că stărițul Bodrogului, Aug. Hamsea, să alinase nițel după alegerea de episcop, dar acum de când sunt publicate alegerile ear e în Arad și aleargă, aleargă în ruptul capului; urmele acelor alergări se ved prin foile din Budapesta cari agitează și contra noului episcop ear în jos agitațiile cu „Controla” în cercurile sinodale.

Va să zică răsboiul îl continuă atunci când noi pace dorim. Apelăm la cler și popor, că la alegerile de Duminecă să răspundă cu vrednicie la noul răsboiu cel pornesc francmasonii în biserică și să-l scoată din sinod ca pe niște păgâni și vameși pe aceia cari cu tăciunile „Controlei” purtat de Maglaș aprind foc în biserică.

Alegeți pe oamenii cari au ales pe episcopul, ca pace și bunăvoință să fie între oameni și în biserică.

Osânda lui Maglaș.

Amicii starețului Hamsea dau seamă astfel despre osândirea lui Maglaș, încât dl Ciorogariu ear e silit să facă o grămadă de procese de calomnie. Spune anume „Délmagyarországi Lapok” din Timișoara și „Aradi Közlöny” din Arad, că dl Ciorogariu s'ar fi apărut cu aceea în proces, că părintele episcop Ioan I. Papp ar fi plagiat pastoralul cu pricina din 1900.

Sunt capabili să falsifice fără rușine cuvintele roșite înaintea unui tribunal și a auditorului. Bine-l și așa, o să vedem cine să va uri, Ciorogariu de a-l da în judecată ori el de a sta în puscărie.

În interesul adevărului descriem procesele de Lun, precum urmează:

Tribunalul s'a constituit astfel: președinte: S. Gerđanovics, just: Dr. Pescha și R. Menceser. Dl Ciorogariu s'a prezentat cu avocatul său Dr. Cornel Nicosar, Maglaș cu Dr. Fay Ighăș.

Primul articol incriminat e din nr. 1 din 1902 scris sub marca „Călugarul Ciuhă” în care înjura murdărește pe dl R. Ciorogariu, care afirmativ n'ar fi plătit pe niște hamali ce i-au adus o masă. Între altele zice că directorul seminarului suferă de boală psihică.

Maglaș se apără cu aceea, că n'a vrut să vateme, el numai citează cuvintele altora, traducerile nu sunt bune, cere să se facă altele de un al treilea translator. Mai înainte excepționă traducerea diavol Dr. I. Suciu, și acum, după ce tribunalul a făcut nouă traducere prin Petru Jurma, mai cere o traducere. „Boala psihologică”, nici nu e „elmebeteg” cum traduce Dr. Suciu nici „lelki beteg” cum traduce P. Jurma, ci el a scris psihologic „lélekian”. Relativ la cazul cu hamali se provoacă la tipografia Hereș și încă altcineva... cari ar fi anzit înjurăturile.

Judele Gerđanovics: Dar D-Ta n'ai scris despre psihologie ci despre director.

R. Ciorogariu prezintă mai înainte dicționarul (Gheță) din care cetește că ciuhă în limba maghiară înseamnă esova, madár ijesztő, ear’ nu „cs-kiya” cum traduce Jurma prin urmare traducerea lui Dr. Suciu e corectă. (Dicționarul să adnecească la acte).

Descrie cum pe hordar i'a plătit și acestia cu sârutări de mînt au primit plata (1 fl.); dar cum și poate presupune cineva că un hordar să ceteze a insulta pe director în institut atunci, când e încungiurat de atâtea lume de elevi și servitori.

Al doilea articol incriminat e intitulat „Plagiatorii dela Arad”, unde spune cum dl Roman Ciorogariu în anul 1900 a furat circularul mitropolitan și l-a prezentat în Congres ca și pe propriul elaborat și l' a numește apoi în tot chipul.

Maglaș, se apără, că n'a vrut să vateme el a scris în buna credință după „Telegraful Român” și „Gazeta Transilvaniei” (articoli tot de el scriși. Red.) apoi se provoacă la un Nr. din „Aradi Közlöny” unde fiertatul Episcop interviewat de către un ziarist asupra pastoralului plagiate din 1900 zise „ce să fac dacă sunt încungiurat de plagiatori”; și directorul R. Ciorogariu era conștient că furat episcopesc, ergo pe el a trebuit să-l înțeleagă sub plagiatorii de cart e încungiurat. Cere amânarea pertractării pen-

tru-că nu este în destul pregătit și înșinat de martorii pe Paul Rotariu, Nicolae Zigre, Nicolae Ivan, Ioan Voilean, Dr. George Proca, Leontin Simonescu.

R. Ciorogariu, espune situația, cum comisiunea școlară a Congresului din 1900 după ce Consistorul mitropolitan nu a gătit noul Regulament pentru învățământ nici pe sesiunea 1897 nici pe sesiunea 1900, ear Consistoarele sunt strimtorate de guvern în lipsă de regulamentul special a primii norme de regnicolare relative la cvinevenale, școlile de repetiție agronomice, minimalul salarilor, catechisatiunile și alte chestiuni importante, a venit cu proiect de concluse incidentale pe cari să se poată consistoarele răzama și până la regulare definitivă ce se speră dela Congresul din 1903: Între aceste propuneri în ultima ședință a sesiunii a venit cu o normă de catechisare elaborată după un circular acchidiecesan. Prezintă în traducere maghiară estrasul concluzului 84, din protocolul congresual 1900 din care, evident, stă scris că „comisiunea a luat de basă normele din archidieceză”, prin ce obiectiv e dovedit că nu a plagiat. În comisiune au fost din cler: Ioan I. Papp, Voina, G. Popovici (Lugoș), Drăgălina, D. Barcianu și R. Ciorogariu, referent, acesta a referat decisele comisiunii și D-voastră știți că ce va să zică a refera, anume că are să se țină de hotărîrile comisiunii, cari să și formulează în comisiuni.

Încât privește plagierea pastoralului din 1900, ne-a luat în șir; mai înainte a pus-o pe capul episcopului actual Ioan I. Papp, după aceea pe vicarul Mangra și mai pe urmă pe mine.

Pastoralul de paști din 1900 nu e plagiat după predica publicată în Gherla, ci și una și alta e luată dintr'un clasic predicator al bisericii noastre din Meniat. Astfel dar plagii sunt ambele dar nu noi suntem plagiatorii. Drept dovadă despre încrederea ce a avut-o fiertatul episcop în mine, după deșvălirea din Martie 1901, pe mine m'a încredințat cu scrierea pastoralului și de crăciun și de paști din 1901, va să zică până la sfîrșitul vieții sale. Drept dovadă aici present manuserisile mele și tipărișurile acelor două pastorele redactate de mine, ear aici pe arhivarul consistorial Virgil Mihulin, care după manuserisul meu a scris și dat în tipar pastorele precum și pe fostul secretar consistorial lancu Ștefanuț care știe de toate, trecându-l prin mînt toate actele.

Toate aceste bine le știe Maglaș, dar pânea lui e să calomnieze și așa din recedință cu premeditație m'a calomniat ca să mă dea disprețului public.

Dr. Fay îl apără cu aceea că articolul „Călugarul ciuhă” e numai glumă, poate glumire și grobianitate dar nu e vătămare de onoare, că ce ar fi dacă toate glumele le-am lua în serios. Ear încât pentru plagiaturii el recunoaște capacitatea acuzatorului R. Ciorogariu, și clientul lui în buna credință după cum a aflat dela alții a scris, cere deci absolvarea.

Dr. Cornel Nicosar, arată din documentele prezentate rea credința acuzatului, apoi mărimea vătămării și calomniei și cere să nu fie admiși la ascultare martorii prin cari numai vrea să amâne finalizarea cauzei, ci să fie oșendit pentru vătămare de onoare și calomnie.

Tribunalul nu ascultă nici pe martorii dl R. Ciorogariu, nici nu ordonează ascultarea martorilor înșinași de Maglaș.

Maglaș are cuvîntul din urmă, venind cu dicție învățată, dar pe care n'a putut o preda până în capăt, spunînd cum el din interes public a vroit să aperse tinerea de exemplul rău al directorului.

Tribunalul se retrage și enunță sentința: Maglaș să judecă pentru articolul prim în care a comis vătămare de onoare cu 50 cor. amendă, ear pentru articolul al doilea care constituie calomnie, la 8 luni închisoare, 50 cor. amendă și suportarea șpesselor.

Maglaș apelează. Ciorogariu e mulțumit cu sentința.

„Timișana”

Institutul de credit și economii „Timișana” s'a înființat acum sunt 18 ani sub cele mai bune auspicii în Timișoara. Numele cel bun al dl Emanuil Ungurean și a celorlalți membri în direcțiune, strâgrea fermecător lumea la institut și-l era mai mare dragul când ceteal bilanțul „Timișanei”. Deodată ne pomenirăm surprinși, dl Em. Ungurean abdice de conducerea institutului în urma monoperelelor dl Paul Rotariu și protopopol Dr. Paticl. Locul dînsului de director executiv îl ocupă apoi

dl Paul Rotariu și în direcțiune intră protop. Dr. Tr. Paticiu, și apoi d-l la gîdilitură nepricepută până ce acțiunile s'a pomeniră că așa nu mai poate merge, institutul din an în an dă îndrăpnt etc.

Mercuri în 18 l. c. s'a ținut adunarea la care putem zice, că s'a adunat tot banatul să vadă de soarta institutului de care sunt jalos și vor să-l vadă înflorind. Atîta distincție inteligentă română de mult n'a au mai văzut în Timișoara. Din Bănat au fost reprezentate toate centrele din comitatul Timiș, Severin și Torontal; ear din Arad a participat dl Dr. Nicolae Oncu, dus acolo ca acționar și dînsul din interes față de institut.

În preseara adunării s'a ținut o mare conferință a acționarilor adunași în Timișoara, care a căzut unanim de acord să privească schimbările ce trebuiesc făcute în direcțiunea institutului. D-l P. Rotariu a tras consecvențele și și-a dat dimisia; ear protop. Dr. Tr. Paticiu însă nu. Membrii C. Maniu abzisese mai înainte din direcțiune. Dintre membri vechi ai direcțiunii au rămas d-nii Theodorovici, Ionas, Gherdan și Ciociunescu; ear în locul domnilor C. Maniu (abisis de bună voce), Paul Rotariu și Dr. Traian Paticiu, s'au ales domnii foști membri ai comitetului de supraveghiere: Ioan Pincă protop. Ciacovei, Paul Tempea protop. titular, asess. cons. și Dr. Aurel Cosma avocat în Timișoara fie-care cu 545 voturi; ear în loc al acestora s'au ales în comitetul de supraveghere domnii Dr. Traian Șincai avocat în Vinga, George Breban proprietar în Ghileș și Vicentiu Petroviciu protop în Torcaul noul.

Domn-leu să le ajute a reda institutul tigna muncii cinșite și a-l înălța pe cărările cari duc la binele obțlesc.

Adunarea generală a făcut apoi unele schimbări în statute, căci avea niște paragrafi pociși ca și la nelume și aceluși lege mările.

Caracteristic e, că Paticiu-Rotariu în aici nu s'au putut reține de metoda lor de luptă în corporațiile bisericești, — adică contra înțelegerii din conferință desăvîșite albe cu 150 voturi, față de 545 voturi date contra lor de către lamura bănatului ceia ce înșamnă, că e o minciună poveștea cu tot bănatul la picioarele lui Hamsea și din contra toată puterea lor în Bănat a fost mămăstărit, precum a arștat acest caz că înțaiși bănașenii au mărturisit despre sine.

Din străinătate.

Românii și Sârbi din Turcia. „Pester Lloyd” are un articol important despre Românii și Sârbi din Macedonia.

Se știe, că din toate naționalitățile din Macedonia, numai Românii și Sârbi nu sunt recunoscuți oficial de Statul turcesc ca naționalitate deosebită.

Legățiunea sârbească a intervenit până acum de trei ori pe lângă Poartă, ca să deosebiască pe Sârbi de celelalte elemente conlocuotoare.

Poarta susține, că Sârbi împreună cu Grecii și Cutzo-Valahii, sunt sôcotiți ca Români și dela această denumire de Sârbi nu pot fi sperați până când nu se va face o lege, după care fie-care naționalitate să fie matriculată pe registre deosebite. Sârbi speră că această lege, care va recunoaște fie-care element după naționalitate, religie, ca până acum, se va da la toamnă, ca o consecință a reformelor propuse de Austrie și Rusia. De aceea și legățiunea sârbească și-a întrerupt intervenirea până la toamnă.

Despre înființarea unui episcopat în Ipeo n'a fost vorba nici odată. Sârbi sunt mulțumiți cu episcopatele din Ūskub și Priserend.

În privința atitudinii guvernului român față de Macedonia, „Pester Lloyd” susține, că România dorește ca reformele să aibă urmări folositoare, pentru-ca politica de pace să poată fi menținută mai departe; guvernul român este convins, că Poarta se va sili a menține mai departe relațiunile amicale și aceasta ar fi numai atunci posibil, când cei din Constantinopol nu vor uita, că numai Românii din Macedonia sînt elementul de ordine și de liniște. România este pregătită pentru ori-ce eventualitate, fără ca să pue piedici realizării gândurilor Austriei și Rusiei.

Academia Română.

Eri s'a deschis sesiunea generală a Academiei Române, adică seria de ședințe zilnice pe cari această înaltă instituție culturală le ține în fiecare an în luna care precede Paștile și la cari iau parte toți membri ei, din țară și străinătate. În aceste ședințe se iau hotărârile privitoare la mersul instituției, se aleg membri noi, se fac lecturi publice mai dese, se judecă și se premiază cărțile cari s'au prezentat la premiile pe cari Academia le decerne în fiecare an.

Ne propunem a ține pe cetitorii noștri în curent cu aceste lucrări și, pentru asta-ză, credem că o privire asupra originii și mersului acestei instituții, precum și a serviciilor pe cari le-a adus culturii românești în general, ar putea să-i intereseze.

Cea mai veche asociație de învățați pentru Români a fost „Societatea filozofică a Neamului Românesc în Mare Principatul Ardealului”, din care făcea parte și Ienache Văcărescu pe la 1795, și despre care, din nenorocire, avem prea puține științe. Vine apoi, în ordinea vechimei, „Comitetul literar”, format de Eforia școalelor din București, în 1836; și „Asociațiunea transilvană pentru literatură și cultura poporului român”.

Ideea de a aduna pe învățații din toate țările locuite de Români, mai ales cu scopul de a menține și a dezvolta unitatea limbii se născuse în mintea unui tânăr care studia filologia romană la München, în anul 1850. Acest tânăr era — după cum o știu cetitorii acestui ziar — d. D. Sturdza.

Locotenentă Domnească din 1866, în urma unei donațiuni de 5000 de galbini și a unui venit anual de 1000 de galbini asigurată prin testament de Evanghelie Zappa, decretează, la 1 Aprilie, un regulament pentru formarea „Societății literare române”, compusă din 21 membri, aleși din toate țările locuite de Români, și cu misiunea de a se ocupa cu ortografia, cu gramatica și cu dicționarul limbii române.

Această societate nu se poate aduna decât în anul următor, convocată printr'un decret domnesc al Regelui, pe atunci Domnitorul Carol I.

Societatea își ia numele de „Societate Academică Română”, iar în 1879, printr'o lege specială, este declarată de Institut național sub denumirea de „Academie Română”.

Misiunea ei, care la început era pur filologică și literară, se întinde și asupra celorlalte ramuri de activitate științifică, și asta-ză este împărțită în trei secțiuni: literară, istorică și științifică.

Prima chestiune cu care se ocupă noua societate a fost aceea a ortografiei, care devenea o necesitate în momentul când alfabetul cirilic era cu desăvârșire părăsit. După lungi și furtunoase discuțiuni s'a ajuns la soluțiunea cea mai bună, adoptându-se un sistem bazat pe principiul fonetic, combinat cu etimologismul în marginile formei limbii române. Deși tendința actuală este îndreptată în spre un fonetism extrem — primejdia de a împetrișta limba literară cu provincialismele și cu pronunții provinciale sau persoanele, ar trebui să fie luate în serioasă băgare de seamă, și ca soluțiunea acestei chestiuni să se lase tot în grija Academiei.

Un dicționar al limbii române, a fost de asemenea unul din desideratele primilor academicieni. Încercarea lui Laurian și a lui Massim a fost neno-

rociță, pornind dintr'un punct de vedere greșit: acela de a expulsa din limbă și din dicționar, toate cuvintele cari nu puteau să dovedească o origine latină curată. Lucrarea d-lui Hașdeu, concepută pe un plan prea vast — de și remarcabilă în multe privințe — a trebuit să fie părăsită, pentru că ar fi necesitat mai multe vieți de om pentru a o termina, și nimeni n'ar mai fi putut-o duce în spiritul și cu aparatul științific pe care singur domnul Hașdeu putea să-i l dea.

Academia a însărcinat pe membrul ei, d. Philippide, cu facerea acestui dicționar, dându-i planul și timpul hotărât în care se va executa.

Pentru aceste s'au despuiat toate cărțile vechi și autorii moderni mai de seamă; s'au însemnat pe fișe fiecare cuvânt, cu însemnarea lui; aceste fișe se vor orîndui, dându-se și etimologia cuvintelor, și se va tipări. Se speră că peste doi ani, acest dicționar va fi gata.

Pentru studiile de filologie românească, Academia a editat textele vechi mai cunoscute, dând astfel un avânt considerabil acestor studii și trebuie să sperăm că va continua să publice și alte texte vechi, pe lângă importante materiale și studii de folklore pe cari le-a tipărit.

Secțiunea științifică a Academiei a avut și ea o activitate rodnică; anelele cuprind o mulțime de comunicări și de memorii de geologie, antropologie, chimie, zoologie, botanică, agricultură, meteorologie, etc. — lucrări cari au fost de multe ori apreciate cu elogii în străinătate.

Dar lucrările cele mai importante ale Academiei au fost cele de pe terenul istoriografiei române. Prin documentele externe publicate în colecțiunea Hurmuzaki (peste 16.000 de bucați) și prin cele interne din colecțiunea sa de manuscrise (vre-o 50.000, originale și copii), s'a dat o nouă față studiilor istorice, și ca metodă și ca cuprins.

Aceste din urmă vor fi de sigur și ele publicate pe lângă vechii cronici și istorici naționali, pentru a putea fi utilizate de un cerc cât mai larg de cercetători.

Biblioteca Academiei compusă din donațiuni generoase și din cumpărături bine conduse, este cea dintâi bibliotecă publică din țară și poate rivaliza, ca organizațiune, cu bibliotecile din străinătate.

În fine, prin premiile pe cari le acordă ca răsplată pentru lucrările publicate și prin bursele și ajutoarele de studii pe cari le acordă, pregătește generațiunii noi de oameni de știință, cari vor avea să fie odată fala științei române și la rîndul lor, conducătorii acestei instituții.

15 Martie în Cluj.

Turburările tradiționale ear au înviat în Cluj, deși nu într'o forță așa mare ca și în alte timpuri...

În preșeara serbării „zilei libertății Maghiare” tinerimea universitară ungurească au aranjat o „serenadă” (?) înaintea statuei Regelui Mathia. Terminându-se serbarea — numită de zărele maghiare „strălucită” — toți participanții așa se vede înfocați de imnele cântate, au voit să demonstreze contra proiectelor militare... Iasă poliția avisată a făcut iute ordine, deținând mulți demonstranți și luând flamura națională din mâinile conducătorului. Toată noaptea au circat însă patrulile de călărești...

În „ziua mare” studentii universitari, însoțindu-se cu toți studenții din Cluj, au aranjat în piața Mathia o serbare „faimoasă”, care terminându-se au început a demonstra pe străzile principale. Ferestre de astădată n'au spart. A fost ieri-colea câte o demonstrație mai mică contra Românilor înscenată de câțiva studenți neocopi... Seara socialiștii au avut petrecere...

Mare senzație a cauzat știrea că demonstranții necunoscuți au mârșit însemnul austriac așezat pe frontispiciul palatului oficiului militar din strada Promenișului. Ziarele locale „bine informate” însă nu iau cunoștință despre aceasta... „E”.

Disciplina școlii.

De disciplina școlii să țin toate acelea dispozițiuni, a căror scop e ca să apărăm elevii de purtarea imorală — și de neregularitate, a susținea între ei liniștea și ordinea trebuincioasă, al educa în frica lui D-zeu, la purtare bună, și al deda la sirguință.

Disciplina bună a unei școli să bazează pe cunoștințele pedagogiei, pe istețimea și pe tactul învățătorului.

A ținea disciplina bună nu e lucru ușor, dar învățătorului îi poate fi spre mare folos la propunere.

În cea școală este adevărată disciplină bună, unde dominează înainte de toate religiozitatea, apoi supunerea, munca și sirguința.

1. E foarte de lipsă, ca în școlile noastre să se pună, mare pond pe religiozitate pentru-că deși unora așa le pare ca și cum școala ar fi numai pentru-ca să îmbogățească memoria și cunoștințele elevului, școala totuși trebuie să fie și un institut de creștere; prin urmare în școlile noastre să nu absenteze nici o clipă religiozitatea adevărată cunoștințele elevului să le îmbogățim a fi: sunt, cu frica lui Dumnezeu, drept și bun. Din punct de vedere al religiozității și al moralei, învățătorul să pue pond 1 pe rugăciuni, 2 pe regulile și învățăturile religioase, 3 pe purtarea morală atât în cât, și afară de școală.

2. Ca în școală să fie ordine să recere: 1 Cercetarea regulată a școlii atât din partea învățătorului cât și a elevilor, — 2 Împărțirea și folosirea timpului de instrucție, — 3. Designarea locului în bancă a fiecărui elev. — 4. Ținerea în ordine a recuisitelor, — 5. Supravegherea asupra ordinii.

1. La cercetarea școlii învățătorul e îndatorat adevărat, ca înainte de începerea prelegerii cel puțin cu un pătrar de oră să intre în școală, prelegerea să o înceapă și să o sfârșească totdeauna așa precum prescrie ordinea orelor, să se nisuească ca atât prio purtarea bună, cât și prin instruirea respective a diligenței sale să însușească atât pe părinți cât și pe elevi într-o atitudine, încât absentearea elevilor de la școală numai în caz extra-ordinar să se întâmple. Motivele absențelor de la școală pot să fie: neatractare a bun și brutalitatea învățătorului, nepăsarea părinților, fuga copiilor de școală, morbul, sărăcia ori lucrul urgent. — Acestea motive se pot delătura prin: Tactul bun, istețimea și tractarea bună a învățătorului, interveniri dese cu părinții și uminarea acestora asupra însemnătății învățământului, intervenirea preotului și a antistiefii comunale.

2. La împărțirea și folosirea timpului de instrucție învățătorul să fie atent la următoarele: Zilele de prelegere, orele precum și ordinea orelor să le ție cu sumpătate. Să decidă și să hotărască feriele de pe săptămână așa precum cere trebuința. — Mare păcat are acel învățător, care știrbează timpul prelegerilor, care lasă elevii singuri în școală, care trece peste un studiu în detrimentul altuia — care petrece timpul numai cu poveștile cu un cuvânt care numai „perde vara”.

3. Ce privește designarea locului a fiecărui elev, învățătorul e îndatorat: Ca să decidă și să hotărască locul fiecărui

cărui elev; să fie atent, ca elevii să nu-și schimbe ori să se mute dela un loc la altul după pofta și gustul lui; ca pe cei mai tineri, m I slab și la memorie și pitulanți să-i pue înainte ca să fie totdeauna în vederea orhilor. Pe cei răi și slab și la memorie nu e tocmai recomandabil al pune lângă oaltă, ci al împărți printre cei buni și diligenți. Prin aceasta vom asigura nu numai ordinea și liniștea, ci și îndreptarea celor răi și înaintarea celor slabi.

4. Recuisitele, învățătorul e îndatorat, ca la fiește care recuisită să designeze un oareș ca e va loc și toate ce să țin de școală să le ție curat și în stare bună.

5. Supravegherea asupra ordinii stă din acea dispozițiune, cu care învățătorul să îngrijește de susținerea ordinii. A-ți-l de dispozițiuni sunt: Conducerea matriculei, a zinarului și potroco'nul de evidență despre materialul propus.

a) În matriculă învățătorul încă la începutul respective înainte de începerea anului școlar trebuie să scrie pe toți copiii deobligați la școală, îndeplinind toate rubricile așa precum se recere.

b) În zinar învățătorul scrie din nou pe fiește-care copil așa precum e scris și în matriculă; pe acesta însă se pune mai mare pond, strigând în fiecare zi atât înainte cât și după amiază numele fiecărui copil însemnând care e de față și care nu; absentările să le sumiseze la finea fiecărui luni, iar la finea anului să clasifice pe fie-care elev care a cercetat școala.

Atât matricula cât și zinarul să se păstreze în arhiva școlii.

c) Ear cât privește protocolul de evidență despre materialul propus, învățătorul ceea-ce propune să inducă în acest protocol conform planului de învățământ și ordii orelor.

Miersig, 1/14 Martie 1903.

Julian Paguba,
învățător.

Din Cenadul-Sârbesc.

Ziua de 16 Februarie a. c. a fost o zi de neputență bucuria pentru noi Cenazonii cât și pentru cei cari ne-au cercetat din jur; dar mai presus a fost bucuria coriștilor văzând rodul ostenelelor lor recompensat, atât materialicește cât și moralicește.

Bucurie mare simte poporul din Cenadul sârbesc văzânduși pe fi, frați și surori că nu numai la coarnele plugului și la răboi se pricep, ci și în ale învățaturii să nisuesc a se cualifica arătând chiar că într'un timp abia de un an, ce se poate ajunge și face prin învățatură; au arătat părinților, fraților și surorilor de 3 ori predând pe scenă piesa teatrală din cari numai învățaturii folositoare și-au agonisit.

În anul acesta cu datul de sus Corul pl. gr.-or.-rom. a predat piesa teatrală *Mărioara*.

Îți era mai mare dragul să-i vezi, ca și când tot peșonă au crescut; cari de și plugarii numai cinsti și laudă ne fac înaintea popoarelor conlocuitoare prin instrucțiunea, prin predarea și achitarea de rolurile lor, nimene nu-i poate loosebi de cei cari spre acest scop sunt.

S'au achitat foarte bine de rolurile lor: Saveta Isac în rolul *Marioara*: arătând prin predarea rolului ei că are talent și este vrednică de a reda uneltilirele viețenesci. Mircu Perian în rolul seu de Stefan. Antoniu Soceria ca consilier. L. Boldovici și Mia Boldovici ca țerani. G. Vingan, P. Damian ca călărași; Nicolae Radu și Nicolae Galetari ca boieri, I. Nicolae și Ana Boldovici ca Capitani și capitaneasa și-au predat cu efect rolurile lor. S. Bota în rolul Sandei original a predat pe baba.

Ear mai pre sus și de neașteptat au uimit publicul prin predarea rolurilor lor Iovan Dogogie reprezentând pe un jidan vârgoveț făcând mult haz. Petru Lipovan

în rolul său de Cazac rus a stors lacrimi de ris, prin predicarea iscusită. Savu Crăciun un feciorandru în rolul său de grec de pe vremea fanarioților, numit Enache, prin predicarea comică încă a făcut publicul să ridă.

Dintre toți prin statura și purtarea, aflarea mai maiestasă s'au achitat de rolurile lor: Todor Perian predând rolul de primar. Ear de întreg publicul recunoscută de mai iscusită intru a preda este Coașa Radu, care prin predicarea relului Ioanei apărând pe Marioara a știut se nimicească vicleniile tuturor ce s'au conjurat a nimic pe bietul țeran. Laudă li se cuvine vrednicilor coriști că sunt ascultători și vrednici de a implini ceia ce li-se condece.

Laudă și celui ce sau ostenit de ne-au scos din noroi și ne-a arătat lumii că de ce suntem vrednici.

Numai o rugare: Și de aici înainte cu rivină, cu ascultare cătră cei ce vreau binele și vă luminează mintea și inima vă cultivă, căci noi cu voi și Dumnezeu cu toți.

După reprezentațiune a urmat petrecere cu joc, la care au ramas cei mai tineri caei bătrân și băieți s'au dus la ale lor fiindcă nu mai aveau loc de și sala e destul de spațioasă. Mulțimea a fost numeroasă decât nu a putut înțeapa. Românii s'au erătat deastădată mult că prețuiesc și spriginesc pe cei ce iubesc învățătura.

Venitul material au fost 214 Cor. 32 fleri, deși prețurile au fost destul de moderate. Dar venitul moral e nespus de mare, căci tuturora le părea reu să se despartă de o așa petrecere vială și frumoasă.

În pauză s'au jucat cu precizie jocurile naționale.

Din jur încă am fost onorați cu un număr frumos de d-ni și d-ne. Din Sănicolaul mare Di T Stoicanescu cu D-na, di I Popovici preot, D.A. Lipovan cu d-na, d-na Petrovici din Beba d-l preot Vacarescu, din loc Di Dr. E. Lucaciu cu D-soarele surori, Di Oprean preot cu d-na și alții acăr nume nu le țin minte. Din Cenadul Maghiar au fost frunțași S Giurgiu, N. Marianuti și Magyar.

Petrecerea au decurs în cea mai mare veselie până în zorii când toți s'au d-părțat impresionați de rezultatul îmbucurător și cu dorul de a se mai întâlni la alta petrecere atât de vială.

Pe lucru și Dumnezeu ne va ajuta.

Din Oravița română.

— 17 Martie a. c.

La 15 Martie c., în a patra Duminecă dela alegerea de unanimitate a dlui Gheorge Jianu, de învățător la școala nouă din Oravița montană, în biserica din Oravița rom. clopotele îngănate de bubuitul treascurilor, umpleau văzduhul de solemnitate zilei. Freamătul șoaptelor „astăzi își ia adio învățătorul nostru... adunase neobișnuit de mult lume la biserică. Cornul întemeiat de dl Jianu și condus de substituțitul și elevul său Carol Lazar, cântă cu o atenție apăsată de duioșia despărțirii de adoratăl său vataș. Preotul Gheorge Neda, înălțat de însemnătatea zilei, slujia cu multă pătrundere la altar, ear către finea liturghiei se curmă deodată ceremonialul... Privirile tuturora se îndreaptă către simpatica figură a învățătorului, care eșise din strănă și din mijlocul copiilor, într-o liniște mormentală, își ia rămas bun dela popor, pronunțând următoarele cuvinte:

Iubiți mei frați și surori,

Patrusprezece ani este o bucată bună de vreme în viața unui muritor. În atâtea vreme omul își asimilează sufletul cu cel din preajma sa și li cade greu, când se desparte de si săși. Stăpânul de sus, cu puterea lui nemărginită, a rupt zăvoarele ce mă legau de această comună. A trebuit dar să-mi plec capul și implinind voința lui, părăsindu-Vă pe D-Voastră, mă duc, unde m'au chemat tot interesele școlii române.

Am venit să-mi iau rămas bun dela d-voastră. În acest moment greu, lui trec pe dinaintea ochilor toate clipele de bucurie, ce le-am petrecut ca învățător în mijlocul d-voastră. Mi-ați făcut multe bucurități și în general și în particular. D-voastră fraților m'ati chemat în casă când eram pribeg pe uliți. Aici am trecut peste cel mai însemnat moment din viața și nu pot uita, cum o mamă bună dintre d-voastră m'a primit cu pită și cu sare... Unul mi-a dat scaun, altul mi-a dat masă, ear când năprasnicia sorții mi-a rupt un os din trupul meu, toți din toate părțile m'ati ocrotit, m'ati mângâiat! Ați pus umărul la roată și m'ati ajutat de câte ori v-am reclamat spriginul trebuitor la promovarea progresului nostru cultural. Numai astfel am putut ajunge la unele mici isbânde, care mie mi-au îndulcit viața...

Și o Doamne, cu ce v'am răsplătit eu slăbănogul de mine!

Nu știu să vă fi dat vr'o altă răsplătire decât că mi-am iubit școlarii; V'am iubit pe d-voastră, fiindcă sunteți oameni

buni, fac mărturisire, aici în casa lui Dumnezeu, că nu cunosc comună mai bună decât Oravița românească!

Din ziua de astăzi nu mai sunt învățătorul dumneaavoastră, dar rămân veșnic și neștrămutat prietenul d-voastră!

Mulțumesc din suflet onoratului Comitet parochial și președintelui său, distinsului meu prietin, cu care împreună, încălziți de focul dorului nostru de cultură, am desțelenit unele idealuri în bravul nostru popor. Mulțumesc fraților mei cântăreți de strănă, care m'au ajutat prea mult, deosebit unui blăjin, cu inimă mare, care m'a învățat cântările. Ear vouă tovarășilor mei coriști, cu cari am străbătut a lăși și peste hotare renumele comunei noastre, vă mulțumesc prea mult, că precum simț, ați cântat astăzi în cinstea mea, a ortacului vostru. Păziți steagul corului și urmați povețele urmașului meu, care cu puterea tinerețelor, cu voința și diligența sa de fier, va reuși să ducă la bun succes opera începută de noi!

În sfârșit vă zic la toți și la toate: năttate bună... Să ne auzim de bine.

— N'a ramas ochi nemuiat de lacrimi. Atâtea suspin și duioșie nu s'a mai pomenit în biserica noastră. Era sfișietor să vezi copil, femeie, până și moșnegul podidit de lacrimi, că li-se duce învățătorul... E de nedescris atâtea iubire și alipire către învățător!

Președintele comitetului, dl Carol Pavlovici, om de inimă, a trebuit să se reculeagă mult, până ce în atâtea durere a despărțirii și-a adunat puterile de i-a mulțumit învățătorului și prietenului său:

Mulțumesc d-le învățător!

De mult s'a furiaț la noi vestea, că o să ne părăsești. De mult au resunat tristele cuvinte „Jianu se duce dela noi“. Să astăzi a bătut ceasul despărțirii. Ce să fac cu voea sorții... Suntem însă mândri, că nu din vre-o receală, sau stăbire dragostei, ci fiindcă interese tot de ale neamului nostru te-au reclamat și în altă parte ne părăsești.

Ca președinte al Comitetului par. și al corului nostru vocal, nu pot întrelăsa ocașiunea aceasta, fără ați mulțumi în numele comunei noastre bisericești pentru truda ce și-a dat cu cultivarea copilașilor nostri și peste tot pentru osteneala, ce ai depus, într unflorirea comunei noastre bisericești.

Sunt martor la toate, în poziția care mă aflu, eu unul știu prea bine, câtă muncă ai depus până ce ai reușit a ne ridica la înălțimea, de care ne învidiază și străinii. O știm cu toții, că mai ales în anii ceai dintăi, cu ce plată mică ne-ai slujit. Dar

te-ai mulțumit cu respiata morală, că poți putut implini datorița ca învățător și conducătorul comunei noastre bisericești. Să după ce și s'a regulat și salariul și ai vă să te bucuri mai mult de roadele muncii, te credem că-ți cade greu, că trebuie să pleci, dar nonă ne cade și mai greu, că m'ai cu seamă acum, rămănem fără conducător. Dar să ne mângăem că interese naționale mai mari au vrut așa.

Mergi dar d-le învățător, mergi acolo, unde ești chemat, dar te rugăm să nu uitaș uitașii, și earta-ne, de cumva îți va fi făcut care va dintre noi vre-o supărare și și lasă-ne să sperăm că și ca prietin și vecin al nostru ne vei rămănea povătușă la vre-o vreme de lipsă.

Îți poftim din adărcul inimii noastre, ca bunul Dumnezeu să-ți lungiască stră vieți d-tale și al famiei d-tale, mulțumim fericit, ca să-ți poți crește copiii și d-tale, și ai celor ce te-au ales în Oravița-montană cu atâtea însoțire!

Corul a acoperit ultimele cuvinte ale președintelui cântând „Mulți ani“.

După prânz pe la vr'o 4 oare comitetul parochial, antistia comunală, corul și mulți alți frunțași, mai cu seamă agronomii s'au adunat în ospăția Iosif Nedin, unde așa un fel de banchet românesc, câteva zile, ne-a ținut în voe bună întreg corul toaste până la 8 oare, când apoi toți coriști și-au petrecut pe fostul lor conducător parochial la hotarul comunei, luându-și nu odăruș câte unul adio dela dinsel.

Ca membru în comitet cu inima plină de bucurie pe calea aceasta vestesc lumii, să-și iubiască toți Românii pe conducătorii lor, cum iubesc Oravițenii pe d-nul învățător și o, Doamne cât bine rezultă din o seamă menea alipire...

Un Român.

Mine de aur în Bănău.

În partea de jos a Dunașii, lângă Oravița, în fostul confiniu militar, s'a descoperit în timpul din urmă o mică mină dyke. În valea râului Nera o'a constatat că pământul este bogat în aur și din știa asta mai de mult, totuși până acum exploatarea acestor comori, grămădițe de natură în decurs de mii de ani, s'a făcut în mod de tot primitiv. Abia în anul trecut a mers așa de departe vestea despre aceasta vale de aur, încât s'a format un com societate, care și-a pus de gând să scarpă metalul prețios risipit prin pământ și să prefacă în monede frumos sunătoare.

Estragerea aurului din valea râului Nera își are istoria sa proprie, care merită să fie povestită. Când în...

Legenda colibrului. ¹⁾

A trăit odată 'n lume
Un împărat cu renume,
Într'o țeară îndepărtată
Prea frumoasă și laudată.
S'acest puternic împărat
Era foarte supărat,
Că a avut feciori vr'o trei
Cel mai mic numit *Colibri*,
Cu o fire cam ciudată
Că ce și punea în gând odată,
Nimeni nu-l putea opri
Dorul a nu-și implini.
S'acest fir de împărat
Fericit și desmerdat,
A visat un vis ciudat
În strălucitul palat:
„Că la margine de lume
Să afl'o zină anume,
Cea mai dulce de iubit
Ce-l va face fericit
Și când el s'a deșteptat,
Sufletu-l nemângâiat,
De dor și jale chinuit,
Într'o zi s'a hotărât
S'i-a plecat atunci în lume
Să-și caute soartei anume,
În zadar mult l-a rugat

¹⁾ Colibrul sunt unele mici pasări, care trăiesc prin America în regiunile calde. Acestea sunt cele mai frumoase pasări, pentru penelile lor strălucitoare, ele se mișcă cu șuaș florilor.

Frațil, mamă și împărat,
Să șază cu el acasă
Rău în cale să nu-l iasă...
Însă el n'a ascultat
Ci a plecat intristat.
Deci a mers o lună plină
Pân'a ajuns la o grădină,
Cu pomi de orange plină,
Și cu flori încungurată
Cu izvoare adăpată.
Ear în mijlocul grădinii
Era castelul zinei,
Care trăia izolată
În grădina fermecată.
Și Colibri s'a așezat
Sub un pom frumos și nalt,
Și-n grădină a privit;
Ș'a văzut înmărmurit
O zină cu ochi de măr
Care inimile fură...
Lucitoare ca lumina
Și mai blândă decât luna!
Ca o stea ca și un soare
Trecea dulce simbitoare,
Culegând mângâritoare
Flori, ce mai drag ea le are.
Și mergea pân' la izvor
Unde se oprea cu dor,
Florile de le stropia
Și la stin-ul le punea...
Și Colibri împărat
În stin s'a amoresat,
Și din locu-l nu se duce
Și-o privi mereu cu dulce,
Ș'un dor nebun l-a prins de ea,
Că nici să mănecă nici să bea

Lui în minte nu-l venea.
„Fără numai admira
Chipul frumoasei Zine
De dor și farmece plină.
Zile 'ntregi acolo a stat,
Sufărind și însetat
Căbea sta de obosit
Nedormit și chinuit
Pân-n cap i-a mai albit
Chipul i-s'a gârbovit
Și s'ermanul pe jos cade
Nu se mișcă... nu mai vede...
Și simțea, că va muri
De dorul zinei, Colibri!
Dar deodată zina vede
Un june 'ntins pe iarbă verde,
De el dntel il fu mișă
Și fugi dulcea copila,
Venind lângă el cu sor
Îl întrea b'acetișor:
„Cine e, de unde vine?
Și ce caută pe la zine?“
Dar Colibri n'o aude
Că suferia durere crude.
Atunci Zina dulce, blând,
Și cu mâna tremurând,
Îl stropia mereu cu apă
Sufărinea ca să-l treacă!
Și cum ea îl îngrijește
Estă că el s'a trezește,
Ș'abia Colibri o a privit,
Că tresare 'nveselit
Și cu glasul sugrumat
A spus, că-i fu de 'mpărat.
Și Colibri era frumos
Și avea un glas duioș,

Că Zina l-a admirat
„Ce frumos fiu de-impărat!“
Și-i plăcea și ochii negri
Cu care o privea Colibri...
Și-n inimă o străbate
Cuvintele-i înflăcărate
Că un dor ne mai invins
După el o a cuprins...
Și frumos de mănu-l ia
Și chemându-l li zicea:
„Școală Colibri și vină
De țezl aci în grădină
Tu aici mereu să șezi,
Că-n toată ziua mă vezi,
Dar nu cumva să 'ndrăneș
În castelu-mi să pășezi,
Să intri-n el nu-l iertat
Că acela-l fermecat...
Și Colibri când aude
Uitaș zilele lui crude...
În grădina a intrat
Și se simți fermecat,
Multe zile fericite
Trăi el d'aci nainte.
Dar văzut-ați voi vre-odată
Fericire 'ndelungată?
Nici chiar zine și 'mpărași
Nu pot rămănea cruțâți
Luvruțile crudele soarte
Poate azi-măne li despartă...
Căci așa a fost să fie
Nefericiți pe vecie!...
Într'o zi Colibri ești,
Vesel zina își așteaptă.
Dară dēna nu venea
De dor el se prăpădia.

ulul Nera se ținea încă de granița militară, era obiceiul patriarchal de a lăsa spălarea aurului exclusiv în grija Țiganilor. Fiecare familie țigănească era dator să scoată din pământ aur, brut în valoarea de 5 ducați de Kremnitz (galbini imp.) pe an și să-l ducă la capitanatul minel. Capul acelei familii de Țiganii, care nu și împinșia datorința aceasta, era pus pe bancă și primia obicinuitele 25 lovitură pe partea posterioară a trupului.

Pe vremea aceea, când spălarea aurului se făcea cu mijloace foarte primitive, erau unii Țiganii foarte silitori, cari scoteau din pământ aur masiv în valoare chiar de 50-60 galbini pe an.

Ou desființarea graniței militare nici Țiganii nu mai erau obligați a scoate și școala aurului și Țiganii, deși erau foarte bine remunerați pentru munca lor, lăsară spălarea aurului băta. Astfel a rămas neatins aurul din bazele râului Nera, până în anul 1891 Englezul Argles auzind de mulțimea aurului în valea Nerei, căzu în dreptul să scoată aur de pe întreaga vale a râului Nera în lățime de 20 metri. Englezul acesta însă nu avu ocaziunea să se folosească de acest drept al său.

Acum 2 ani a venit în valea Nerei profesorul Wilhelm Venator din Magdeburg, geolog și minier specialist, care studiase exploatarea aurului în America, în California, Clondyke și Alaska. Acesta cercetă 2 luni de zile ținutul Nerei. El constată pe baza cercetărilor sale, că atât ținutul aluvial cât și diluvial din valea Nerei este foarte bogat în aur. Geologul Venator susține, că locurile mai ridente din apropiere sunt și mai bogate în aur, decât valea însăși, pentru că acolo se află aur îngământit de multe milioane ani.

În toamna anului 1901 se formă în Hamburg o societate, care luă în exploatarea ținutului englezului Argles și în primăvara anului 1902 a așezat în valea râului Nera (lângă Dalboșei) o mașină de spălat aur după model american. În toamna anului curent 1903 s'au făcut și se mai fac aranjamentele necesare, așa încât cu începerea primăverii se pot începe cu putere nouă lucrările.

În timpul din urmă statul încă a ezitat prin oamenii săi experți ținutul și a constatat fără îndoială, că terenul este neobiceiuit de bogat în aur. Experții trimiși de guvern în valea râului Nera au recomandat guvernului să exploateze și ei acest ținut, mai ales căștigarea celui mai nobil metal se poate face aici la noi în condiții cu mult mai favorabile, decât în America sau Siberia.

În America este plata muncitorilor aurării enorm de mare, apoi întreținerea lor foarte scumpă și grea ear în Siberia straturile de aur sunt acoperite de un strat de humă în grosime de 5 metri, astfel că lucrările pregătitoare sunt împreunate cu prea multe cheltuieli. Spațiurile de probă, făcute aici la noi în 1901 prin geologul Venator, au dat pe alocurea 5 grame de aur la o tonă (1000 chilogr.) de pământ, ceea-ce asigură un venit considerabil în regiunea râului Nera) unde muncitorii se îndestulesc cu plată mai puțină.

Dela sate.

Cu inimă plină de bucurie vin a vă aduce la cunoștință, cumcă Magnificența Sa prea bunul și iubitul nostru vicariu episcopesc Vasile Mangra, cu datul de 1/14 l. c. a fost la noi în comună ca să viziteze școala.

Magnificența Sa a binevoit a pune elevilor prezenți mai multe întrebări, ear după terminarea acestora a ținut elevilor o vorbire însuflețită indemnându-i la purtare bună, diligență și ascultare de superiorii lor.

Aceasta vizitație a Magnificenței Sale m'a însuflețit foarte mult și o numesc vizitație după toate regulile. Da, așa să vizitează școlăle și nu cum fac domnii inspectori (protopopi) școlari (onoare excepțunilor) că vine și vizitează școala și cum? Fără ca să bată la ușă ori să deie binețe, intră în școală cu căciula în cap și numai când ajunge la masă o ia de pe cap; apoi scrie pe protocol că: a vizitat școala și fără ca să puie elevilor măcar o întrebare, pune iarăși căciula pe cap și-și caută de drum. Să cheamă oare această vizitație de școală?

Repet din nou, că vizitarea Magnificenței Sale m'a însuflețit foarte mult și rog pe prea bunul Dumnezeu, să-î dea viață îndelungată și cu senătate, ca să poată vizita școlăle noastre cât de des.

Miersig, la 2/15 Martie 1903.

Iuliu Paguba, învățător.

Onorată Redacțiune!

Cu mare pompă și bucurie am serbat ziua lăsatului de brânză în comuna noastră Ciclova Montană un lucru însă de tristare, luat din obiceiurile proaste nemțești s'a încuibat de căți-va ani încoace în petrecerile noastre: a se masca.

Intâia Duminecă din post, fiind poporeniți la sf. Biserică și sărindu-se utrația sfârșindu preotul nostru pe poporent cu lucrări bune și dumnezeiești ca pe niște creștini și ocarit p-ntru lucrul acesta.

Si rapita li grăi:

O șezi la mine Colibri!
 Să trăim de-azi fericiți
 Ca doi porumbi uniți!
 El îmbătăt d'al său amor
 O cuprinde 'necioșor
 Pe zină la al său sin,
 Si-o sărută cu suspin, —
 O numea a lui soție
 Adorată pe vecie...
 Însă când așa a spus,
 A venit dela apus,
 Un vânt mare îngâmfat
 Car' pe lee i-a transformat,
 Pe ea 'n floare de orangi
 Cu frunze frumoase — lungi
 Pe el colibri licitor
 Când îl vezi să mori de dor...
 Și de-atunci colibri dar
 Se nutrește cu nectar,
 Ce-l culege până 'n zori,
 De pe frumoasele fiori,
 În speranță ca să afla
 Pe iubită Zina sa!

Timișoara, Noemvrie 1902.

Colibri.

Si trei zile aștepta
 Dar zina nu se ivia.
 Si îmbătăt de al său amor
 S'apropie încetîcor
 De castelul fermecat
 Și 'n lăuntru a intrat...
 Dară Zina când îl vede
 Erecită nu se crede,
 Pe el rēu s'a supărat
 Căci cuvēntul șia călcat.
 Și i-a spus cuvinte-amare
 Că de-acum drag nu-l mai are
 Si foarte rēu ea l-a certat
 Din castel l-a alungat
 Și i-a spus, să nu mai vină
 Nici măcar la ea 'n grădină! —
 Desperat era de moarte
 Colibri, pentru cruda! soarte
 Și-l părăa nespūs de rēu
 C'a călcat cuvāntul său,
 Însă doru-l l-a mână
 Să comit' acest păcat...
 Si Colibri cel frumos
 Cu glasul cel mai duios,
 Umilit legenuchiază
 Mānile în sus le-așază,
 O rugă frumos să-l erte,
 Să-l iubească să-l desmerde...
 Că 'n veșt nu va mai greși
 Și ferbinte o va iubi, —
 Plāngea cu lacrimi de foc
 Vieata lui fără noroc...
 Ș'avea chipul prea duios,
 Că glasul lui dureros
 A mișcat încet pe Zina,
 Că-î lătinse a sa mână.

Are drept preotul nostru să ne ocarască căci astfel de obicei nici n'a fost în comuna noastră până astăzi.

Acum însă au început să și pună masca pe obraz și oamenii dela carii aștepta mai multă știință și înțelepciune. Au fost mascați oameni din antistia comunală, doi domni, un jurat și tutorul orfanal. Văzând pilda acestora cum să nu-l urmeze ceilalți.

Drept are preotul nostru să ne ocarască pentru fapte de aceste și ar și fi bine să se strice acest obicei mascându-se și fete și femei și făcându-se de risul oamenilor de omenie. Săteanul.

Cu ocaziunea producțiunii declamaționale teatre, arangiată la 22 Februarie a. c. în Halmagiu de tinerimea din loc și jur, sub patronajul Rev. Dn. protopop Ioan Groza junior în favorul bisericii române gr.-or. din Halmagiu și a fondului protopresbiteral tractual a încurs de tot suma de 253 cor. 90 fl., din care s'a spusat 102 cor. 88 fileri, rezultă deci un venit curat de 151. cor. 02 fileri, care suma s'a predat destinațiunii.

Cu suprasolviri au contribuit următorii P. T. domni: Rev. D. Ioan Groza junior protopop 8 cor; Spect. domn Dr. Lengyel Sandor protopretor 18 cor; George Popovici com. de drum 3 cor., Dr. Român adv. 3 cor; Bădi, inginer 3 cor; Ioan E. Baicam, student în drept 2 cor.; Ioan Oncun 2 cor; Enea A. Joldea diaco 2 cor; 20 fil.; Nicolai Tamaș preot 2 cor; Michail Vidu inv. 2 cor; Hănzeros Adam 2 cor; Partenie Dragiciu 2 cor. Bercovics Isidor 2 cor; Steger Vendel notar 1 cor 40 fl.; Aurel Leuca 1 cor, Ioan Nicula preot 1 cor; Alexandru Groze scu 1 cor; Romul Cingudean 1 cor; Klein Isidor 1 cor;

Primăscă atât contribuitorii, cât și toți participanții sincerile noastre mulțumite, pentru obolul dat pe altoriul Domnului.

Halmagiu, la 14 Martie 1903.

În numele comitetului aranjator:

Ilie Cristea, notar. Elena V. Joldea, controlor. Aureliu Leuca, casier.

O catastrofă în Caucazia.

Caucazia este o țară foarte frumoasă așezată între marea Neagră și marea de Azov. Ea, având munții Caucas, cu aspecte foarte pitorești și cu o mulțime de văi, lacuri, torente, etc., se aseamănă mult cu Elveția. Caucazia este bogată în ape minerale și Rusia încă de mult timp a exploatat aceste surse. În părțile de Nord sunt ape sulfuroase, alcaline și feruginoase, cu temperatură variind între 10 și 62 gr. centigrade; în părțile sudice se află numai ape sulfuroase și feruginoase, ear în părțile centrale nu se află ape minerale. După o tabelă, făcută de către generalul Chodzka, în Caucazia se află pe peste 600 izvoare cu ape minerale ale căror compoziții se aseamănă perfect cu izvoarele dela Vichy, Aix-la-Chapelle, Marienbad, Carlsbad, Spa, Kissingen, etc. Cu toate că clima Caucasiei prezintă variațiuni destul de însemnate, ea este însă din punct de vedere medical una din cele mai salubre din Europa, ceea-ce face ca mortalitatea să fie cu mult mai mică decât în toate părțile continentului nostru. Un fapt extrem de curios, și care de asemenea pledează în favorul climei din Caucazia, este cel observat de către savantul alpinist D. Holder și anume că contrar de ceea-ce se observă în munții Alpi, raritatea aerului nu incomodează de loc pe cristii cari se urcă pe înălțimi din Caucaș mai mari de 5 mil. metri. Ruși încă de timp îndelungat s'au silit și se silesc și astăzi ca să atragă cât mai mulți vizitatori în Caucazia, lucru ce au și reușit grație frumoaselor pozițiuni, climei sănătoase, izvoarelor termale și ucurințelor de transport pe cari le află călătorii. Ca în ori-ce localități și în Caucazia se întâmplă din când în când câte o catastrofă și o descriere foarte interesantă a unei

asemenea întâmplări găsim în publicațiunea Tiflis-Newa. Catastrofa s'a întâmplat la 17 August 1902 (adică vara trecută) și a distrus șapte sate, omorind peste o mie de oameni. Causa acestei nenorociri a fost o prăbușire de terenuri care s'a produs în urma unui cutremur de pământ, cauzând pe lângă morțile de oameni și pagube materiale evaluate la peste 50 milioane ruble.

Stațiunea thermală Temenkau, cercetată mai cu seamă de către bolnavii de gută, se află așezată la nordul muntelui Casbec și are izvoare calde cari vin dintr'un ghețar din apropiere. La 17 Aug. ghețarul se aplică pe la orele 5 de dimineață și se făcu o mare crăpătură dia care începu să iasă pietre și blocuri de gheață. La ora 7 se observă că apa izvoarelor, apă ce de regulă este foarte limpede, luă o culoare cenușie închisă; oamenii însă cari se scăldau, și al căror număr era de mai multe sute, nu se îngrijă, ci își continuau baia mai înainte. La 8 ore se auzi un șgomot infricositor însoțit de vueste subterane, rîul luă dimensiunile unui torent, cărând enorme blocuri de gheață și stâncă; scăldătorii încercară atunci să scape, însă era prea târziu. Partea de nord a muntelui, împreună cu ghețarul, începu a înainta cu o extremă înțeață, distrugând tot ce găsea în cale. Întreaga vale a stațiunii Temenkau, vale a cărui lungime este de 20 kilometri, fu complet devastată; ear dintre toți cei ce se scăldau nu au putut scăpa decât numai patru inși, dintre care unul este cel care a făcut descrierea de mai sus a catastrofei. El spune că a văzut oameni și animale înălțate în sus de către uraganul care însoțea catastrofa și apoi lovite de s'ancă; mai multe femei astfel luate de vânt au fost găsite moarte la distanță de peste 6 kilometri de local băt.

(„Conservatorul“).

PARTEA ECONOMICĂ.

Stăpîrea omizilor.

Cu toți am putut băga de seamă pe copacii desbrăcați de foi niște gogoșe ca bumbacul alb lipite de crengile lor. Aceste gogoși sunt cuibul omizilor, cari vor ieși în primăvară și vor mănca frunzele tinere.

Rēul făcut de omizi este atîta de mare încât nimicirea lor e datorința tuturor.

Mai potrivit timp e pentru stringerea și nimicirea lor în Februar și Martie, când e frig, sau în sjunul unui ploi.

E mai bine dacă tăiem micile ramuri pe cari se află cuibul omizilor și le ardem cu totul.

Când pe pomii nostri nu sunt cuiburi de omizi, însă ne temem, că de prin vecinătăți s'ar umplea și pomii nostri, ne apăram pomii în modul următor:

Luăm păcură și ungem tronchiul pomului de jar împrejur astfel, ca să formeze un inel de zece centimetri cel puțin de lat.

Se întrebunțază de asemenea luă sau bumbac, cu care se încinge pomul la partea de jos a tronchiului.

Nici o insectă din vecinătate nu va putea să se urce pe pomii nostri, aplicând unul dintre aceste mijloace.

Dacă din negrija noastră s'ar fi respădit omizile prin grădina de pomi, ca să le nimicim, e recomandabil să aruncăm pe pomi var nestins făcut în praf, și asta să o facem cu deosebire pe un timp umed.

Mulți economi udă crengile atacate de omizi cu apă, în care e'a topit săpun, cu un pământ făcut din clrpe și pus pe virfal unei prăjinii. Toate insectele atinse de aceasta apă pier.

Cel mai bun mijloc pentru nimicirea omizilor e întrebunțarea pucioarei în praf. Acesta să se arunce prin mijlocul unui pulverizator pe pom, sau dacă nu avem un asemenea instrument, să luăm o tablă și să punem pe ea o cantitate de jeratic bine aprins și să aruncăm praf de pucioasă peste el și să afumăm cu aceasta pomul făcînd roată pe sub crengi; suntem siguri că toate omizile atinse sau de pucioasă sau de fum pier. Mai mult chiar, că pomii cari au fost tratați astfel, nu mai vor fi atacați în anul acela de alte omizi.

Stupăritul.

Prelegere populară.

Stupina are forma unei căscioare mai mult lungă decât largă însă numai cu un coperiș într-o parte. O facem din lemn și o acoperim cu țigla, șindilă ori cu pae. Mai bine și mai sigur contra ploilor ea coperind stupinele cu mucava (un fel de hârtie groasă muțată în niște materii anume spre a o face răbdurie contra apei. Lungimea și înălțimea ei o facem după numărul stupilor ce vom așeza și în câte rânduri vom așeza. Lungimea n'are să fie mai mare decât ca omul să poată umbla cu înlesnire îndărătul coșnițelor. Ii facem apoi într'un părete din cei scurți o ușă, iar în lungul pe unde au să urdele albinele la fiecare rând de polițe facem câte o deschizătură cam de o palmă de largă. Se poate face stupina și de așa ca să punem coșnițe în amândouă părțile ea în acest caz vine făcută mai largă. Deschizăturile din păreții stupinei peste iarnă să astupă cu lași ori scândurici înguste spre a nu intra viforul cel groaznic. Aceasta ar fi stupina în care avem să lucrăm cu coșnițe de cele cu glaje, cum le zice „coșnițe mobile“.

Pentru stupăritul cu coșnițe de nuele ori pae (ordinare) nu e neapărată trebuința de o așa stupină, ci pentru stupăritul cu astfel de coșnițe va fi destul dacă stupina va avea lărgimea numai atât cât să în capă polițele cu coșnițe. Umblarea la ele va fi prin față în timpul când albinele nu urdină afară, spre acest scop întocmim păretele din față de așa ca să umble ca o ușă putându-l lua, ori deschide și închide.

**II
Coșnițele.**

Albinele locuiesc și-și adună hrana lor în coșnițe. În aceste ele fac faguri, adună miere și să prăsesc. D-voastră toți cunoașteți coșnițele, făcute din nuele și din pae. În o coșniță fac albinele 7-8 rânduri mai bine zis, table de faguri, adică cam după cum e și coșnița de largă. În faguri albinele adună mierea cea atât de dulce și sănătoasă, pentru care ne silim toți a avea albine. Când vrea omul să aibă miere și ceară, s'apucă și omorâ albinele din coșnițe și tot ce au muncit ele ia și folosește. Lucrul acesta n'a fost prea bun căci și a zis omul: eu prin aceea că omor bietele albine, nu numai că păcătuiesc poate, dar mi fac și mie pagubă. Ore n'ăș găsi eu vre un mijloc, prin care să pot lua ceară și miere dela albine fără a le omori?

Sigur mult și-a bătut capul bietul om, până a aflat așa mijloc... Acel mijloc e coșnița mobilă făcută din scânduri ori pae, cu ușă în partea dinapoi și cu fereastră de sticlă, de poți umbla când vrei la stup.

Cel dintâi care a făcut coșnițe mobile a fost un preot nemțesc (Dzirzon). Coșnița lui are pe din lăuntru două despărțiminte. Unul din jos cu două rânduri de rame folosit de albine pentru clovit și altul din sus de miere, numai cu un rând de rame, pentru folosul stuparului. După modelul lui Dzirzon, s'a făcut apoi de alții, fel și fel de coșnițe mobile cu două, cu patru rânduri de rame și altfel.

A ve spune acum măsurile cum să face un fel ori altul de coșnițe mobile, eu așa ceva poate numai v'ăș plietisi, căci știu că numai după spus,

anevoe e în stare cineva a face un ce de dai Doamne. Cui îi dă mâna de astfel de coșnițe și n'ar vrea să și le cumpere că sunt scumpe va face bine, dacă își va procura una de mustră și după aceea își va face singur. Atât zic, că voind a umbla cu coșnițe mobile, apoi numai cu de un fel să umbli și anume cu care îți va mai conveni, căci aproape toate sunt bune. O coșniță mobilă însă cu cât e mai măstruită făcută, cu atât satisface mai mult poftel și curiozității rivnitorilor bogăți, dar pe de altă parte cu atât e mai greu celor săraci de așa agonisi și de a umbla cu astfel de coșnițe.

Unii laudă pe un fel, alții pe altfel de coșnițe, care cu de care să folosește pe acele, și le laudă, precum zice vorba: „tot țiganu își laudă ciocanu“.

Dintre toate însă, cea a preotului nemțesc e prima, adică cea dintâi în bunătate și și în făcut. Etă-l măsurile ei: înălțimea (în lăuntru) 63 cm. adâncimea înspre urdiniș 37 cm., și lățimea 23 cm. ear grosimea scândurilor de păreți e 3-4 cm.

În despărțământul de jos (clovit) are două rânduri de rame, unul cu câte 10-11 rame. Despărțământul de miere e despărțit de cel de clovit prin o poliță de scândurele, lăsându-se numai atâta loc cât să poată trece numai albinele, nu și matca. Spre acest scop punem o sită anume numită grația lui Haneman. Astfel aci avem numai faguri cu miere curată, fără cășai (larve).

Ramele să pot lua și pune după plac, adică sunt mobile. În păretele dinainte e urdinișul care are în lungime 10 cm. și lărgime ceva mai puțin de un cm. adică cât să poată albinda intra ori ieși cu înlesnire.

Ușa o are în dos, făcută tot din scândură, dar așa ca să o putem lua și pune, așezată cu cârlige, nu cu țigini. Între ușă și rame e fereastră. Ramele au între ele un spațiu de un cm. pentru umblatul albinelor. Ele au 21 cm. lărgime și 18 cm. lungime și sunt făcute din 4 lățișori groși de 6 mm. și lași de 2 cm. 4 mm. Între rândurile de păreane și între poliță și păreți sus și în lături să lasă pentru umblatul albinelor loc cam un cm. jos însă un spațiu ceva mai mare ca să putem ușor mătura uriciunile cu ajutorul unei pene de găscă. Astfel sunt făcute coșnițele mobile. Celor ce nu le dă mâna de a avea coșnițe mobile, să nu creadă că dănsi n'ar avea folos din stupărit, umblând cu coșnițe obișnuite sunt mai plăcute albinelor, fiind formate conform naturii lor sălbatică de așa face casa prin scorburi de arbori și crepături. Ba pe unele locuri fac coșnițe albinelor, de-adreptul din scorburi de arbori, ori cobesc anume lemnul. În coșnițele cele mobile, fiind făcute celea cu glaje, cu rame pe măsură și bine lustruite să simt și bietele albine întocmai ca și unul dintre D-voastră într'un castel regesc. Strimbi din nas și cam cu sfială calci coale pe rogojinile de catifea și pe divanurile cele moi de mătase șezând, și frică că cine știe în ce naiba te cufunzi, cu un cuvânt par'că nici de cum nu te aști bine ca la căscioara ta țărănească. Fără tare silit la acest lucru, cât de voe, cât de nevoe te obișnuiești, că n'al încotro, întocmai așa și sirguințioasele albine, cu încetul să obișnuiesc în coșnițele mobile și atunci ai mare folos, căci poți recolta stupii fără a omori albinele.

Am fost zis, să nu să teamă niemi, că nu va avea folos, ocupându-se cu stupăritul în coșnițe obișnuite. Așa este! Dar spre acest scop, trebuie altfel întocmite coșnițele obișnuite. Să ve spun și acest lucru.

(Va urma).

Din Tievantul-mie.

Mă rog să binevoiti a publica în prețutul nostru ziar „Tribuna Poporului“ despre petrecerea ce a avut loc în frunța comună din Bănat, Tievantul Mare, în 18 Februarie (3 Martie 1903). În localitatea Domnului Iova Babășiu Sala era foarte frumoasă împodobită cu icoane și oglinzi având împrejurul lor verdeață. Astfel la 9 oare s'au început jocul. Să vede că erau doriți tineri și bărbăți cari au participat la această petrecere ori poate și fiind cea din urmă petrecere așa că lăutariul Pipu și soții lui din Ciclova, abia au avut puțin răgaz. Cel mai bătrân ședea și să uitau la tineri și tinere cum saltau frumoasele jocuri, romă nești, hora de doi și altele. Dar mai ales când șicau lăutarii Ardeleani.

Îa mai și măi din vioară
Că-mi vine să joc,
Că mi mândra sprintenoară
Și cu ochi de foc.

Atunci și ei saltau mai cu bucurie. Astfel a decurs petrecerea tot în voe bună, până la ziuș. Când prinșându-se toți, tineri și fete în horă, au eșit jucând toți afară, jucând împrejurul crucii de dinaintea localității d-lui Iova Babășiu. Hora sa fuit iarăși în sală unde femeile luânduși rămas bun între ele s'au dus către casă. Ear bărbății rămânând s'au dus în frunte cu lăutariul la câmp logropând carnevalul după un obicei vechi. Întorcându-se dela câmp au venit iarăși de unde au plecat, mai petrecând vre-o oară, ear după aceea s'au dus fle care la ale sale. Deo Dumnezeu că o astfel de petrecere să se mai facă și la celălalt an. Ear d-lui Iova Babășiu îi doresc sănătate câtă arangiând această petrecere și au arătat iubirea față de conlocuitorii săi.

Unul dintre ei de față.

RĂSPUNS!

Onorată Redacțiune!

Deși cade sub demnitatea mea să stau de vorbă cu individ cari vorbesc din tuță precum face și „abonentul“ Nr. 3599 din Prilipeț, totuși pentru că să se știe adevărul la acușele îndreptate contra mea, în Nr. 30 din 15/23 Februarie a. c. al prețutului ziar „Tribuna Poporului“, lmi țin de datorință a comunica următoarele:

Referitor la alegerea de jude comunal lmi permit a acluda „Declarațiunea“ *) antistiel comonale din Prilipeț, a cărei cuprins rog a-l publica.

Ca privește asertiunea, că n'am primit prețul de 3 ani la casă, dechiar cu francheță, că este o minciună grosolană din partea „Abonentului“ Nr. 3599, carele e un răstăcios calumniator, fiind că tot Al m-ji îl știe, că eu numai din când în când am mers la Prilipeț să mă cercetez părintii. Locuința mea permanentă au fost și este în Bogoviciu, cea ce cred că știe foarte bine și „Abonentul“ din chestiune.

Afirmarea că n'ăș fi știind câte uși are biserica și în ce parte să deschid, nu o iau în seamă. Cred că cel-ce m'au calificat și provăzut cu diploma de preot vor fi stând în cele ce privește biserica mai presus decât abonentul amintit. Voiesc să țic numai atâta: „Eartă-l Doamne pe pășatos că nu știe ce vorbește“.

Bogoviciu, la 3/16 Martie 1903.

Isidor Bursan.

Mulțamită publică.

Subscrisul vin și pe aceasta cale a exprima mulțamita cea mai profundă; tuturor acelor prea stimați D-ni cari cu ocaziunea petrecerii din 1 Martie, 16 Februarie a 1903 ținută în comuna Cenadul sârbesc, au binevoit a participa și a supra solvi precum a și trimite oferte prin poșta:

A binevoit a suprasolvi Spect. Dl. Traian Stoicanescu primar în Sânicolau

*) Am primit-o; publicarea ei e superflua. Redacția.

mare 3 cor. 20 fil. M. On. Domn Ioan Popovici paroch gr.-ort.-rom. Sânicolau. mare 1 cor. M. On. Domn Văcărescu paroch gr.-ort.-rom. în Béba 1 cor. 20 fil. M. On. Domn Dr. E. Lucaci paroch gr.-cat. în Loc 80 fil. Dl. I. Rugă contabil 60 fil. Dl. I. Lessl casari la banca 1 cor. 60 fil. Ear prin poșta a binevoit a trimite la adresa M. On. Domn T. Oprean, Spect. dl. dr. Nicolau Oncu Adv. în Arad sprrijinitorul tuturor cauzelor romănesci 2 cor și dl. I. Nagy injiner în loc 8 cor.

Primească binevoitorii domni și pe aceasta cale mulțamitele cele mai profunde din partea corului vocal al plugarilor gr.-ort.-rom. din Cenadul sârbesc.

Cu suprasolvi și oferte a încurs la casă Venit 214 cor. și 32 fil, detragându-se speșele a remas Venit curat 107 și 56 fil care s'a depus spre fructificare pe seama fondului Coral.

Cenadul sârbesc, la 8 Martie 1903.

În numele corului vocal al plugarilor gr.-ort.-rom.

Ilie Oprean,
casari.Dimitrie Bozian,
mv. și dir. corului.**Felurimi.**

Serul profesorului Behring. Pesimismul îngorjat cu care profesorul Behring, cel mai deștept și învățat inamic al celor mai grozave boale omenești, boala de plămâni; își încearcă înveția cu animale, ne lasă poate a spera, că avem a face într-a-dever cu o invenție epocală, și că lumea nu va avea din nou o decepție, ca și cea a lui Koch. Cu invenția lui Behring vacile se vaccineză încă până sunt vițel, la contra tuberculozeli; și acesta apoi profesorul Behring așa vocește să o aducă în serviciul omeniței, că din laptele vacilor imunizate cu seru-Behring au să fi nutriți copiii. Aceasta dar va fi vaccinare de apărare contra tuberculozel.

Profesorul Behring de opt ani de ja își continuă încercările. Din cultivarea bacilelor de tuberculoză omenești pregătește materialul de vaccinare, din care 4 miligrame în 4 centimetri cub de apă, li injectează în vâna dela gât a vițel pe care vrea să o vaccineze. La sute asemenea vaccinări nu li-s'a întâmplat nimic vițelor. În unele cazuri și încă totdeauna la vițele mai bătrâne, — cam în general la cele de 7 luni, — s'au arătat semne de călduri și lipsă de poftă de mănucare. A aștat și cauza acestora: A vaccinat două grupe de vițel cari au crescut între asemenea împrejurări, numai cât pe unul i-a ținut în grajduri infectate cu bacili de tuberculoză, ear pe celălalt i au crescut cu lapte sterilizat. La aceasta încercare s'a aștat că acel vițel cari au crescut în grajdurile infectate, au înclinat spre ferbițăneli. Din aceasta apoi Behring a scos consecvența practică deja, că la acele animale cari sunt mai bătrâne, așa dar sunt mai de mult expuse la pericolul infectării, și vaccinarea merge cu oare cari pericole și de aceea pentru econom recomandă ca acomodate pentru vaccinat numai acele animale cari sunt mai tinere de un an. Așa se încurjără și acela, că după vaccinare să obvie reacțiunea mai tare, neplăcută. Această teorie prăca a documentat o încurând, așa că acum se vaccinează numai vițel mai tinere de trei luni și dintre aceste nici una nu reachează în modul neplăcut amintit mai sus.

Aplicarea acestor încercări la copii, profesorul Behring încă n'a făcut o și măturiscăte că aceasta ar umbla cu cele mai mari greutăți. În locul acestora crede, că după ce din teoria lui poate presupune în construcțiunea animalului vaccinat formarea oare căror materii contra tuberculozeli, poate copil crescut cu lapte dela aceste vite s'ar putea duce în organismul lor materia contra tuberculozeli, și așa ar succede poate, tocmai în etatea cea mai periculoasă întocmai dela început când sunt mai accesibili pentru infectare, — să fie scutiți de aceasta. Că oare aceasta teorie în prăca se va putea aplica cu succes și însuși profesorului Behring îi e o întrebare. Aceasta întrebare atunci va avea o deslegare favorabilă, dacă cu încercările făcute pe animale va succeda a documenta că cu laptele vițel vaccinate se pot feri vițelii contra infectărilor de tuberculoză. Încercările încă se fac mereu.

„Banca de asigurare „Transilvania“

Spre a satisface nedumeririlor multor...

Cetim in nr. 11 din 14 l. c. al „Re-

„Tonul, in care sunt tinute aceste acu-

„Conducătorii institutului, atacat in

Se vede cât de departe, nu numai

Câtă aceasta mai adaugem, că dis-

RUGĂM

pe toți abonenții restanțierii să

Adm. „Tribunet Poporului“

NOUTĂȚI.

ARAD, 20 Martie n. 1903.

Maj. Sa Regele s'a dat din Budapesta

Noul episcop gr.-cat. din Oradia-

câtă cât mai curând in foaia oficioasă.

Din cercul Vinga ni-se vestește,

Din cercul Butenilor. Față de

Insemnul austriac. Am amintit,

Insemnul de pe frontul palatului

Alegerea de vice-comite in

Oradia-mare. Eri s'a implinit scaunul

Voci străine despre condam-

Emanul Maglaș a trăit in Budapesta

Maglaș între cei mulți a atacat și pe

Giorogariu, și a publicat fel de fel de acuse

asupra lui in „Controla“ din Timișoara.

Tribunalul din Timișoara l-a aflat de

Serata bohemă III. Sâmbătă la

Polonul. Societate de mai mulți

Procesul „Tribunei“. In 30 Martie

Rectificare. In zilele trecute am

Mulțumită publică. Pentru „Casina și

Blaskovics Ferencz, deputat distal

N. N., N. N., N. N., Constantin Tăran,

De tot 125 coroane și 20 flieri.

Pentru corul vocal:

Nicolae Ianăși, vice-președinte.

Ioan Petru, secretar.

E uimitor efectul crucii magneto-

Sumate die Müller: Am onoare și aduce

la cunoștință, că prin folosirea crucii

magneto-electrice R. B. nrul 86967, ce am

comandat o înaintea cu 4 săptămâni, m'am

inșănătoșat cu desăvârșire din boala de care

am suferit de 15 ani. Tocmai de aceea nu

pot în de ajuns recomanda tuturor celor

care sufer de reumă, astma ș. a. boale de

sosul asta, să se folosească de crucea asta.

Primește și dela mine expresia recunoștinței

mai adânc. Dumnezeu să-ți răsplătească

activitatea oșobitoare cu mulți ani fericiți.

invenția d-tale nu e plătită nici cu mil, de-

cum cu 6 coroane. Cu deosebire stimă:

Iacob Steinhart.

Femeilor le incumbă datorinți, să

se îngrijască ca nimic să nu lipsiască la

casă. Un articol important, a cărui procur-

are e motivată prin multilateralitatea in-

trebuințării sale, e spiritul galic al farm.

Vértés, care pe lângă aceea că e un leac

foarte folositor e un articol de tualeță in-

dispensabil.

ULTIME ȘTIRI.

Scandal in Dieta.

Eri a' fost in Dieta maghiară un

Furtuna s'a produs in jurul stabi-

lirul ordinul de zi respective la cetirea

catalogului. Opoziția a părăsit mereu sala,

ședința a devenit incapabilă de concludere

valide și când președintele T. Alián voia

să deschidă ședința, opoziția din nou

părăsia sala, zădărnici în chipul acesta

stabilirea ordinul de zi. Intre împreju-

rările acestea putea ținea ședința nu 8

ci 18 ore, dacă nu veniau deputații gu-

vernamentali chemați prin telefon ca să

scape pe președintele Tallian din situația

neplăcută în care a ajuns.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

INVITARE DE ABONAMENT.

„BUNUL ECONOM“

REVISTA PENTRU AGRICULTURA, INDUSTRIE

ȘI COMERCIU

ORAȘTIE (Szászváros).

Cea mai ieftină și totodată unica foaie ro-

mânească in felul ei cu ilustrațiuni.

Costă:

pe anul întreg . . . . (2 fl.) 4 coroane

pe jumătate an . . . . (1 fl.) 2 "

Pentru România . . . . 15 lei pe an.

Ct. CASSEI DE PĂSTRARE POSTALĂ Nr. 10025.

Numeri de probă gratis și franco.

Abonamente se plătesc înainte și se

pot face cu prima zi a ori-cărei luni.

898 7-10 Administrația

„BUNUL ECONOM“

VINETEA

mai bună la spălat.

Sub scutul legilor.

Vinețea ca mai folosită în spălătorii și case private.

Eftină și neîntrecută!

1 sticlă mică de 24 fl. ajunge la 10 spălături. — 1 sticlă mare costă 1 cor. 60 fl., 1/2 de sticlă 1 cor.

Se poate căpeta pretutindeni

Se ne ferim de falsificate.

916 2-30

URANOS

Singurii
Fabricanți:

FRATII HOCHSINGER, fabrică chimică.

BUDAPESTA,
VI., strada Rozsa 85.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reevizite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușit se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

428 — 116

Asigurați contra furturilor prin spargere: banii și tot ce aveți de preț

Asigurați contra grindinei: grâu, cucuruzul, secara, ovășul și toate plantele economice!

Asigurați contra focului: case, bucate, mobilă, vestimenta, mărfuri!

Cea mai mare fabrică de coase în lume e fabrica „BUR“ a cărei singur și exclusiv reprezentant și vânzător e

WINKLER ȘI GRAUER

Kőbánya, Nr. 34.

Cine vrea să-și cumpere o coasă bună și trainică, acela să nu-și cumpere coasă, până nu va cere dela firma de sus un catalog ilustrat, ce i se va trimite numai decât gratuit. Lunile de iarnă sunt mai potrivite pentru adunare de comande.

Adunătorilor mabai! Garanța deplină! Serviciu prompt!

Mai multe miș de scrisori de mulțumită și comandare stau la dispoziție on. public. I briei de transval 1 fl. 50 er.

ÎN URMA

au zis deja nenumărați bolnavi cari au întrebuințat *spiritul galic* a lui *Vértes* la boalele cele mai osebite și prin întrebuințarea lui au scăpat de suferințele lor sau cel puțin au scăpat de durerile cumplite. Dacă ai vrea să publici zecile și sutele de miș de scrisori de mulțumită, scrise despre *spiritul galic* al farmacistului *Vértes* de oameni de rind și cu rang din toate părțile lumii, — scrisorile ar umplea o bibliotecă. O broșură, ce conține scrisorile de recunoștință sosite în vremea din urmă, precum și îndrumări cu privire la boalele în contra cărora se poate întrebuința cu succese *spiritul galic* a lui *Vértes*, îi stă la dispoziție.

Spiritul galic a lui *Vértes* în urma modului deosebit de preparare se întrebuințează cu succes ca leac *compresă* și *ungere*, ce micșorează durerile, mai ales la bolile: *Fodagra*, *reumatism*, *răceala*, *dureri de cap*, *măsele și nervi*, *paraliză*, *scelintiri*, *inflamații* și *buboși*, *dureri de piept* și *grumaz*, și a.; *Ca leac recortor*, ce-ți redă puterile e a se recomanda mai ales acolora cari umblă mult, precum: *turiștilor*, *factorilor postali*, *soldaiilor*, *vânătorilor*, *bicicliștilor* ș. a. — *Ca cel mai bun și plăcut cosmetic* servește spre promovarea creșterii *perului* și curățirea capului de mătrețe și spre curățirea gurii, căci 5—10 picuri ajung să căpătam o apă de spălat plăcută și recortoare pentru gură și dinți.

Ca leac intern *spiritul galic* a lui *Vértes* se poate folosi cu mult succes la *spasmuri gastrice*, *diaree*, *colică*, *dureri de cap* și *de stomac*, ca o *beutură recortoare foarte plăcută*, ș. a. m. d. E o adevărată binecuvântare în părțile acele unde nu este apă bună, spre pildă în pusta de jos — deoarece ce căți-va picuri turnați în apă omoară baccili, și fac din apa de nebeut și nesănătoasă, o apă bună și sănătoasă.

Peste tot *spiritul galic* a lui *Vértes* se poate folosi aproape la toate boalele ca leac la îndemână, — cu mult succes. Se poate întrebuința ca beutură, picurând căți-va stropi pe zahăr sau în apă, sau ca unguen, fricționând cu el părțile unde suferi.

Nici o mirare deci dacă toți cei cari au folosit odată acest leac de cast *excelent*, *sigur* și *multilateral* exclamă:

Doresc să am numai *spiritul galic* a lui *Vértes* și nu altul!

Tot din aceste motive *spiritul galic* a lui *Vértes* e lătit că nici un alt leac, nu lipsește aproape în nici o casă, ca ori când să fie la îndemână, e un adevărat *inger păzitor*, și se poate deci căpeta pretutindeni, în toate farmaciile, drogueriile și

spiteiriile, în special acolo, unde se află *afișe cu marca cunoscută*. Cumpărătorii sunt rugați să ceară *express* *spiritul galic* a lui *Vértes*, căci au obvenit cazuri, când cumpărătorii au căpătat alt spirit, așa zis *mai eftin*, dară fără nici un efect și putere vindecătoare.

Oare *spiritul galic* a lui *Vértes* în adevăr e mai scump decât celelalte spirituri cum pretind mulți vânzători, cari prin vinderea spiriturilor „mai eftine“ câștigă mai mult și pentru aceea vor să înduplece publicul să cumpere astfel de spirit „mai eftin“. — Aserția asta este cu desăvârșire neintemeiată. Abstagând dela aceea, că un leac eficace, corespunzător pentru scopul pentru care îl ia, nu-î nici când prea scump, ci scump e numai un leac fără folos, fie acela ori-cât de eftin, — *spiritul galic* a lui *Vértes* nici în privința cantității nu-î mai scump, ci tocmai chiar mai eftin, decât celelalte soiuri, deși pentru același sumă se dă lichid mai puțin. Din *spiritul galic* a lui *Vértes* se cere anume o *cantitate cu mult mai mică* ca din alte soiuri; spre pildă la fricțiuni din alte soiuri trebuie să ia o lingură de zupă, din *spiritul galic* a lui *Vértes* însă ajunge o linguriță mică; ca să-ți faci o bună apă de gură îți trebuie 5, cel mult 10 picuri din *spiritul galic* a lui *Vértes*, pe când din alte spirituri îți trebuie cel puțin de 3 ori atâția. De aceea o sticlă din *spiritul galic* a lui *Vértes*, deși pe lângă același preț capeți o cantitate mai mică, în urma puterii și eficacității sale ține mai mult decât alte soiuri, și e prin urmare *absolut mai eftin*.

În *vânzare deschisă* — cu măsura — *spiritul acesta* nu se capătă *nicăuri*, ci numai în sticle a 30 fil., 1 cor. și 2 cor. — *Veritabil* e numai *atunci*, dacă pe sticlă sau cutie să află *țeranul-marcă de scut* și numele „*Vértes*“.

Spiritul galic a lui *Vértes* e una dintre puținele specialități ungare, cari se bucură de un bun renume nu numai în Ungaria, ci și în străinătate. Numai de curind a fost premiat la expozițiile dela

Ostende, Paris, Roma și Londra

cu premiile întâi, *diplome de onoare*, *cruce de onoare* și *medalie de aur*.

O sticlă simplă din *spiritul galic* a lui *Vértes* impr. cu îndrumarea de lipsă, costă 1 cor., dublă 2/3, atâta ca o sticlă simplă 2 cor., o sticlă de probă 30 fil. Se poate căpeta direct la

L. Vértes, farmacia la „Vulturul“, Lugoj, Nr. 346,

ear în Arad în farmaciile, drogueriile și spiteiriile unde se află placate cu *țeranul-marcă* și în special la: *Kelemen Földes* și *Iuliu Tábor*, farmaciști, *Benő Bauman*, *Isidor Berger*, *Ludovic Daimel*, *Augustin Dürr*, *Francisco Dusek*, *Carol Ederer*, *Samuil Guttmann*, *Anton Korácsnyl*, *Iuliu Lazar*, *E. Löcs* și *Co.*, *Maximilian Politzer*, *Mauritiu Rothstein* și *David Weiss*; în Aradul-nou la: *A. Riegler* și *Nicolau Theiss*; în Păncota: *Ludovic Barna*, *Edines Beamter*, *Coloman Duffek*; în Pecetia: *Emanuil Iritu* și *Ferdinand Turezky*; în Sânt-Ana-nouă: *Adam Zimmermann*.

Registru

BETIA

Remediul D-Tale în contra beției a făcut miracol! Bărbatul respectiv s'a vindecat total de beție, și este treaz și diligent, aceasta o putem mulțumi numai D-Tale. Dumnezeu să fi-o respălătească. Franz Havlovic, Krucaza.

Mă grăbesc a Vă mulțumi pentru remediul în contra beției trimis, bărbatul meu nu bea de 2 luni rachi și eu sunt fericită. Elise Unterlercher, Bleiberg.

Vă rog a-mi trimite o sticlă din remediul în contra beției, am voie să măntui pe un bărbat de patima beției. Înainte de 2 ani m'am măntuit pe mine de această patimă imorală și de atunci nu mai beau. Mathias Hauswirth, Rausenbruck.

Îți exprim mulțumire pentru remediul în contra beției trimis mie. Franz Burian, Idrbits.

Pentru remediul în contra beției donat mie, îți exprim cea mai profundă mulțumire, aceasta m'a vindecat de beție; încă odată Vă mulțumesc și Vă rog a-mi trimite o dosă dublă pentru un amle. George Ranzimiroff, Varna.

Te rog să-mi mai trimiți o dosă dublă din remediul D-Tale în contra beției și pentru sticla întâia Vă mulțumesc. Iosef Gassner, Sonntagsberg.

Prima sticlă din remediul D-Tale în contra beției a avut rezultat minunat, te rog a-mi trimite încă o sticlă. Andreas Hütter, Anshowitz.

Remediul D-Tale în contra beției a avut succes miraculos la un bețiv, Vă rog încă o dosă pentru un alt individ. August Berger, Gaja.